

kapitalizm nereye!

Emeğin ve doğanın sömürsü gitgide daha dayanılmaz hale doğru evriliyorsa, aradaki bağlantıyı görmek için elimizi çabuk tutmamız gerekmektedir. Kapitalizme karşı yürüteceğimiz mücadeleyi buralardan da tahayyül etmek zorundayız.

BURCU GÜLER

Yıl 2012... Maya takvimi bu yılın 21 Aralık günü son buluyor. 2500 yıl önce yaşamış olan bu uygarlığın, zamanımızın astrofizikçileri tarafından takdirle karşılanan bir galaksi anlayışı olduğu da konuşulan konulardan. Maya takviminde her gün farklıdır ve farklı bir sembole nitelenir. Aslında bu konu etrafında çok fazla spekülasyon vardır. Ama bu varsayımlar Mayaların, yalnızca 21 Aralık 2012'de son bulan takvimi ile ilgili değildir. Yaşayışları, toplumsal yapıları, dünyayı ve hatta evreni algılayışları da araştırma konusu olmuştur. Bu konuya eğilmiş bazı araştırmacılar takvimdeki bu son tarihin insanlığın yaşayacağı değişimin göstergesi olduğunu, karışıklık/ikilik düzeninin son bulacağını, bireysel değil büyük bir bütünün parçası olarak insanın kendini tanımlayacağı bir çağa girileceğini ve Mayaların buna işaret ettiklerini söylerler. Bu söylence ne kadar kesinse, 21 Aralık gününün kıyamet günü olacağı düşüncesi de o kadar kesindir. Yalnızca ilk düşüncenin, ikincisine göre üstünlüğü, bütünlüğü ve birliği sembolize etmesi açısından anlamlı olmasıdır. Ancak popüler kültürde, yeni vizyona giren 2012 adlı filmde gördüğümüz gibi, yalnızca kıyametle ilgili söylence dikkate alınmaktadır. Yönetmenin diğer filmleri gibi (Kurtuluş Günü / Independence Day,

Yarıdan Sonra / Day After Tomorrow) Maya takviminin de yalnızca kıyamet günü konseptine uygun (diğer filmlerde bu bazen uzaylıların, bazense küresel iklim değişikliğinin sonucunda) dünyanın sonu gelmektedir. Burada sözkonusu olan herhangi bir film eleştirisi ile ilgili değildir. Sadece emperyalist kültürel hegemonyanın neyi nasıl kullandığını görmemizi gerektirdiğini ve buna karşı geliştireceğimiz söylemi dikkatli bir şekilde belirlememizin zorunlu olduğunu düşünüyorum.

Teknolojinin hızlanması sürecinde, Atomun parçalanmasıyla elde edilen atom bombaları Japonya'nın tepesine düşmüş ve binlerce insan bir anda katledilmiş ve binlercesi de sakat bırakılmıştır. Bilanço ağırdır. Yıllar geçtikçe farklı etkileri daha da anlaşılacaktır. Yarattığı korku ve şiddet, günümüzde kapitalist emperyalist sermayenin en büyük hegemonik gücü haline gelmiştir. Çünkü her an nükleer savaş çıkabilir korkusu, toplumların ve toplumsal diyebileceğimiz her şeyin tüm hücrelerine nüfus etmiş, bir anda bizi tuzla buz eden bir güce karşı konulamayacağı düşüncesini hiç de saklamadan tüm dünyaya ezberletmiştir. Amaç: toplumsal yaşamını, yani anlamını kaybetmiş insanları, bu acımasız ve hiçbir mantığa uymayan sisteme karşı çıkmayan/çıkamayan, politik duruş ve insani duyarlılıklardan yoksun bireylere dönüştürmektir. Yaratmış oldukları bu sonuçla (böyle bir etkiyi planlayacak

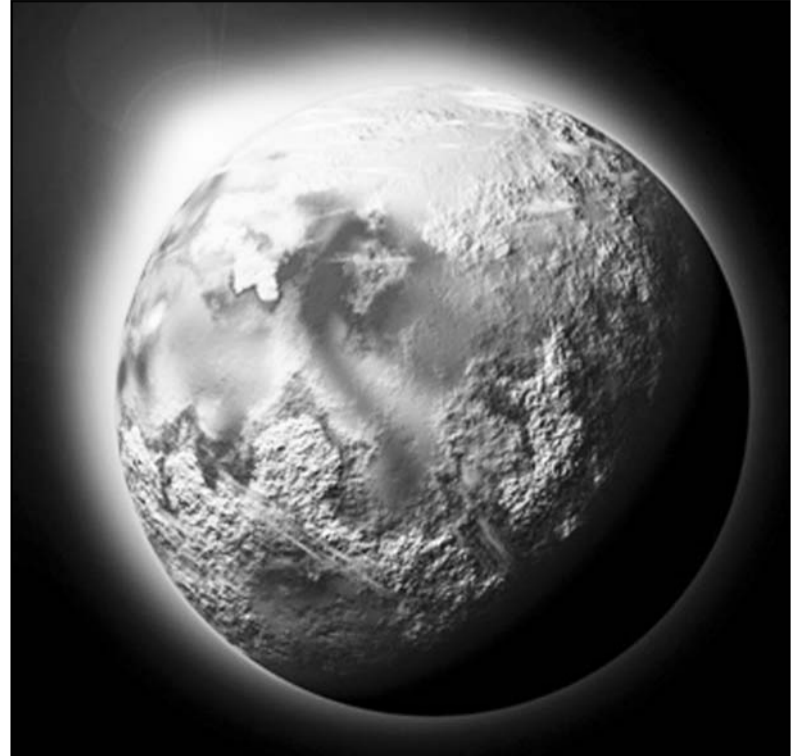
kadar zeki olduklarını düşünmüyorum) hayatın geri kalanını bu korku ve şiddete göre planlamaya ve kârlarını sürdürmeye devam etmektedirler .

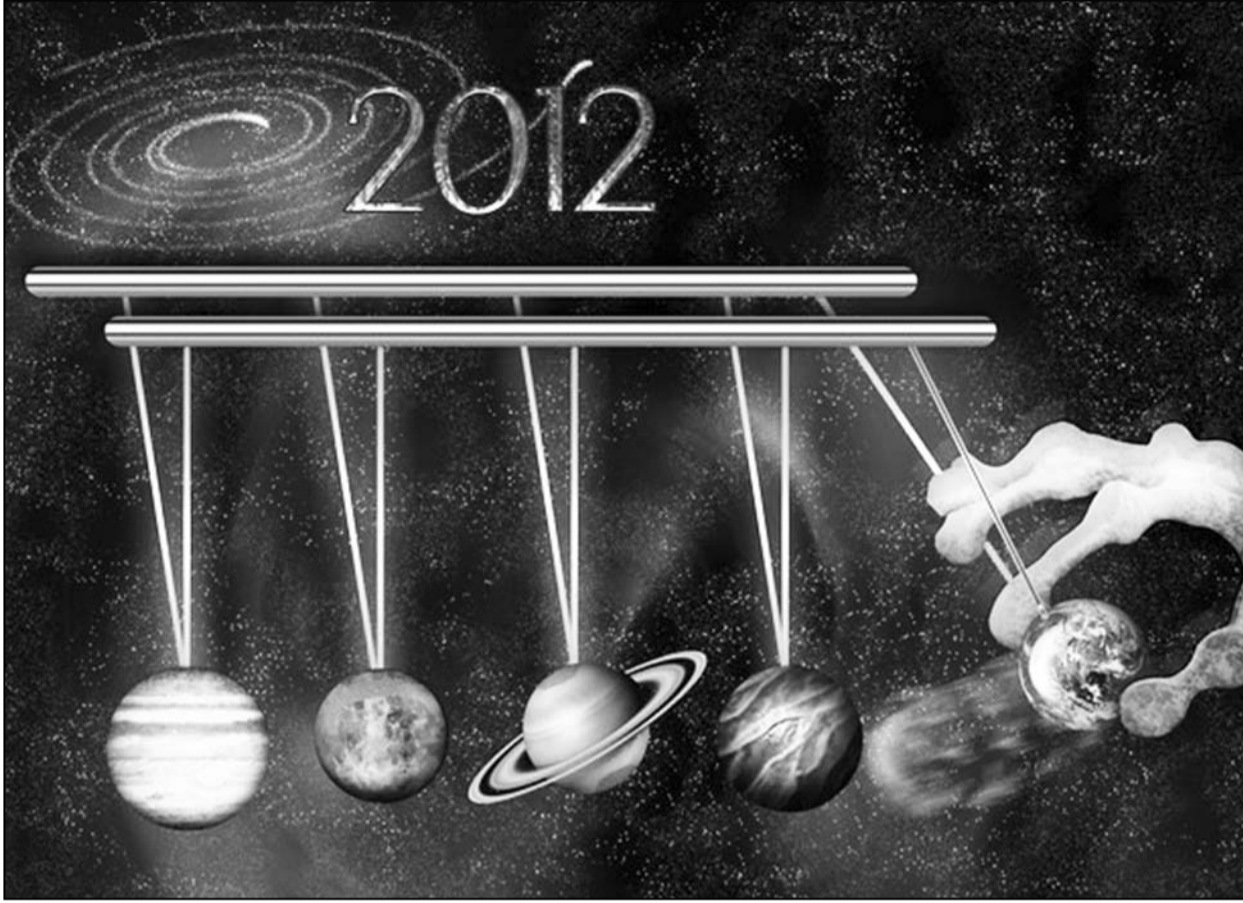
Amerika'nın, Irak'ı işgal ettiğinde yaptığı işkence, taciz ve tecavüzleri kendi eliyle fotoğraflaması da buna benzer bir örnektir. Yüzlerce fotoğrafın dünya kamuoyunda kolaylıkla izlenebildiğini görmek, bize, bunun bir medya başarısı olduğunu falan göstermez. Bu bize söz dinlememiz gerektiğini öğretir. Değişik zaman

Tabiatı "milli parklara", hayvanları "besine" ya da yenilemeyenleri koyduğu Nuh'un gemileri "hayvanat bahçelerine", tarihi "müzelere", insanları "işgücüne" indirgeyen bu anlayışın, insanlara sunduğu tek çözüm yolu tüm insani öğelerden vazgeçilerek; insan bilincini, daha fazla teknoloji geliştirerek aktarabileceği robot-insanlar (siborg) yaratmaktır.

aralıklarıyla birlikte yinelenen bu tablo, nükleer savaş söylencelerinden bu yana birer sindirme ve caydırma ritüeli olarak tüm dünya kamuoyunun gözleri önüne serilmekte.

1930'larla birlikte gelişen ekoloji bilimi ile "Doğa Ana"nın her şeyi bizim için yarattığı ve ne kadar istersek ondan alabileceğimiz ve ne kadar alırsak alalım onun bize vermeye devam edeceği anlayışı sarsılmaya başladı. Hatta bugün biliyoruz ki, bu şekilde sömürü devam ederse bu sonun yakında gerçekleşmesi ihtimali yüksek olacaktır. Tarıma açılan ve yahut yanan orman arazileri, aşırı üretim sebebiyle açığa çıkan karbondioksit salınımı, yoğun kentleşme ve şehir planlamasından yoksun bir anlayışla, çevremizin coğrafik yapısının dozerlerle bozulması, gayrimenkulün bir piyasa olması ve hisse senedi vs. benzer bir anlayışla paraya dönüşen bir kavram gibi, artık sadece barınma ihtiyacından değil karlı olduğu için yeni binalara ihtiyaç duyulması, fabrika atıklarıyla kirlenen tatlı su kaynaklarının insanların ve diğer canlıların ihtiyaçlarını karşılama noktasında yetersiz kalması ve buna ek olarak para ile satılıyor olması, yoğun sömürüler sonucunda soykırıma uğratılan hayvanlar alemi ve daha sayabileceğimiz pek çok sorun önümüz-

de çözülmek için durur hale gelmiştir.

Dünyamızda yaşananlar yine çoğumuzun bildiği şekilde, kapitalizmin tek bir mantıkla, "sömürü" mantığı ile hareket ettiği ve sadece insanların değil, canlılığa dair her türlü şeyin karşılı haline gelmiş olduğu artık çıplak gözle görünür durumdadır.

Zirai ilaçların kullanılmaya başladığı tarihten bugüne, kullanılan miktarların yaklaşık 7-8 kat daha fazlasının kullanılması gerektiği söylenmektedir. Ve insanlar bugün bunun bir sonu olduğunu düşünebilecek kapasitededir. Aslında tepki de gün geçtikçe artmaktadır. Özellikle son zamanlarda gündeme gelen GDO (genetiği değiştirilmiş organizmalar) ürünlerle bu durum gittikçe perçinlenmiştir. Bu, toplumların çoğu bileşenleri ile birlikte ayaklanmasına sebebiyet verecek kadar önemli bir sorundur.

Başlangıçta söylediğim şeylerle ekolojik sorunların bağlantısı, oluşan tepkinin kitlesel bir harekete dönüşmemesinin sebebini aramak ve hareketimizi evriltilmemiz gereken noktaya işaret etmektir. İşte bu noktada da 2012 devreye girmektedir: Nükleer savaş, kapitalizmin büyüklüğü ve gücü, gözümüze sokulan işkence görüntüleri ve nihayet ekolojik problemlerin neden olacağı toplumsal birliktelik ve muhalefetin önüne geçebilmek için aslında bir duyarlılıkmiş gibi önümüze sürülen kıyamet alametleri. Her yeni muhalefet dalgasıyla birlikte önümüze sürülen "Dönüş Yok" anlayışı, işte bu toplumsal muhalefetin önünü kesen anlayıştır. Bu o kadar kanserleşen bir düşüncedir ki, "çevreci" hareketlerin çoğunluğuna bile sirayet etmiştir. İnsanı kötü bir canlı olarak gören bu anlayış, insansız bir dünyanın beklisi de daha iyi olacağını, en azından diğer canlıların yaşama şansı olacağını ileri sürer. Suçlu olan "insanlık"tır. Ama bu anlayış, bir işçiye ve sermaye sahibi kapitaliste aynı gözle bakmakta ve bu sorunla ilgili eşit sorumluluk yüklemektedir. Bunu yüklemekle yetinmez, yaptığı tek şey kıyamet çıkırtkanlığı yapmaktır. Böylece yine tüm toplumsallık ve toplumsal muhalefet dondurulmakta, umutsuzluk içinde "yapacak hiçbir şey yok" anlayışı ile başbaşa kalınmaktadır. Bundan hareketle kapitalizmin kendi var-

lığını, ekolojik sorunlar üzerinden var etmesi kaçınılmazdır. Çünkü eğer dünya yok olacaksa, hiçbir insanın mücadele etmesine "Başka bir dünya" düşlemesine gerek yoktur. İnsanlık derin bir suçluluk duygusuyla "Dünyayı yok ettik" diyerek bireyselliğine, kendi yaşam süresine, konforuna, kısacası işine-gücüne dönerek istemeyerek de olsa boyun eğmektedir. Kapitalizm caydırma huyundan vazgeçemez ve insanların onu fırsat bulduğu anda bir kaşık suda boğabileceğini bildiğinden, buna fırsat tanımamacasına, küresel krizler, katliamlar, kıyametler ortaya atmaya mecburdur. Çünkü kötü diye yaftalanan "insanlıktan" ve "toplumsal hareketlerden" ölesiye korkmaktadır.

Tabiatı "milli parklara", hayvanları "besine" ya da yenilemeyenleri koyduğu Nuh'un gemileri "hayvanat bahçelerine", tarihi "müzelere", insanları "işgücüne" indirgeyen bu anlayışın, insanlara sunduğu tek çözüm yolu tüm insani öğelerden vazgeçilerek; insan bilincini, daha fazla teknoloji geliştirerek aktarabileceği robot-insanlar (siborg) yaratmaktır. 20 yıl öncesinde tabakta genetiği değiştirilmiş bitki ve hayvanların bugün bize sunulacağını söyleyenler, olsa olsa bilimkurgu yazarları olurdu. Ama bugün biliyoruz ki sürekli bir şekilde gelişmek, yayılmak zorunda olan bir sistem anlayışının doğala dair her şeyin daha fazlasını hedeflediği aşikardır. Daha fazlası demek insana ve doğaya dair daha fazla sömürü ve daha fazla kâr demektir. Çünkü 2009 yılında elde ettiklerine göre 2010'da elde ettikleri daha fazla olmak zorundadır. Kanserle, kimliksizleşme ve insan vücudunun metalaşmasıyla, yabancılaşma ve bencilleşmeyle, yapayalnız tek başına yaşamak zorunda kalan insan, kirlenme yüzünden kendini karaya vuran balinalar misali, büyük oranlarda intihar vakalarıyla yüzleşmektedir. Çünkü eskiden sessiz kalmayan insan kapitalizmin sömürüsü arttıkça, her zaman sessiz kalan hayvanlar gibi verebileceği en büyük tepkiyi, kendini öldürmeyi seçmektedir. İntihar ve depresyon oranlarının gün geçtikçe artması daha hangi koşulların olgunlaşması gerektiğini sorgulamamıza yol açmalıdır. Bu sebeple çevresi tarumar edilmiş, yaşamı kısıtlanmış ve kısacası

"Beyaz adam, annesi toprağa ve kardeşi olan gökyüzüne alınıp satılacak, yağmalanacak bir şey gözüyle bakar. Onun bu ihtirasıdır ki, toprakları çölleştirecek ve her şeyi yiyip bitirecektir. Beyaz adamın kurduğu kentlerde huzur ve barış yoktur. Bu kentlerde bir çiçeğin taç yapraklarını açarken çıkardığı tatlı sesler, kelebeklerin kanat çırpışları duyulmaz."

kanının son damlasına kadar sömürülmüş her canlı, aynı tepkiyi vermekte, bu dünyada yaşayamadığını dillendirmektedir.

Emeğin ve doğanın sömürüsü gitgide daha dayanılmaz hale doğru evriliyorsa, aradaki bağlantıyı görmek için elimizi çabuk tutmamız gerekmektedir. Kapitalizme karşı yürüteceğimiz mücadeleyi buralardan da tahayyül etmek zorundayız. Çünkü eğer bu diyalektiği kuramazsak, ya kapitalin kendini var edeceği bir zemini biz de elimizle destek olmuş oluruz ya da olası bir devrim ekosistemin tamamına yapılan sömürünün önüne geçemeyecek geriye dönüşleri müzmin bir hale getirecektir. O yüzden "Dönüş Var" demeli ki dönüş her zaman vardır, ve dönüş var düşüncesinin bizi atılığa ya da rehavete sürüklemesine engel olmalıyız. En büyük hata fırsatçı ve pragmatist bir siyaset ile ekolojik problemleri ele almaktır. Kampanyalara sıkışmadan, yapacağımız devrimin niteliğini ve tahayyül ettiğimiz toplumun ekosisteme uyumlu bir toplum olması için sistemli çalışmalar yürütmemiz gerekir. Kuracağımız o "Başka bir dünya", mümkünlüğünü ekosistemle uyumluluğundan alacaktır.

Popüler kültürün bize dayattığı gibi bunu bir fırsat bilen ya da rahatına düşkün bir çevre anlayışındansa, bizim oluşturmakla yükümlü olduğumuz şey sosyalist bir anlayışla düzenlenmiş, çoğulculuk anlayışımıza tüm ekosistemi dahil ettiğimiz, düzenli, programlı bir çalışma ağını örmektir. Çünkü bu hem toplumun ilgisi dahilinde bir sorun olduğu, hem de bir sosyalist olarak bütünlüklü bakmak, sömürüyü gördüğümüz yerde teşhir ve tasnif etmek zorunluluğumuzdan kaynaklı bu anlayışı edinmekle yükümlüyük. Çünkü biz bunu yapmasak, Kızılderili Şef 'Seattle'ın söyledikleri hiçbir zaman anlamını kaybetmeyecektir.

"Beyaz adam, annesi toprağa ve kardeşi olan gökyüzüne alınıp satılacak, yağmalanacak bir şey gözüyle bakar. Onun bu ihtirasıdır ki, toprakları çölleştirecek ve her şeyi yiyip bitirecektir. Beyaz adamın kurduğu kentlerde huzur ve barış yoktur. Bu kentlerde bir çiçeğin taç yapraklarını açarken çıkardığı tatlı sesler, kelebeklerin kanat çırpışları duyulmaz. Beyaz adam paranın yemeyen bir şey olduğunu, son ırmak kurduğunda, son ağaç yok olduğunda, son balık öldüğünde anlayacak..."